

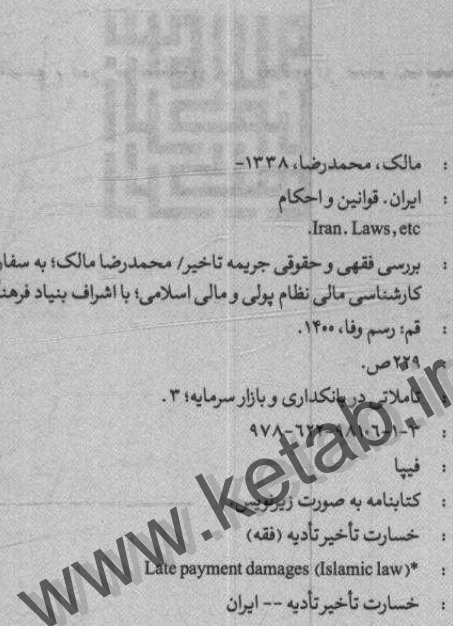
تأملاتی در بانکداری و بازار سرمایه

(۳)

بررسی فقہی و حقوقی جریمہ تأخیر

محمد رضا مالکی

www.ketab.ir

- سرشناسه : مالک، محمدرضا، ۱۳۳۸-
- عنوان قراردادی : ایران. قوانین و احکام
Iran. Laws, etc
- عنوان و نام پدیدآور : بررسی فقهی و حقوقی جرمه تاخیر/ محمدرضا مالک؛ به سفارش کارگروه پژوهش‌ها و کارشناسی مالی نظام پولی و مالی اسلامی؛ با اشراف بنیاد فرهنگ و اندیشه انقلاب اسلامی.
- مشخصات نشر : قم: رسم وفا، ۱۴۰۰.
- مشخصات ظاهری : ۲۲۹ ص.
- فروست : ماملات در بانکداری و بازار سرمایه؛ ۳.
- شابک : ۹۷۸-۶۲۳-۱۰۶۱-۳
- وضعیت فهرست نویسی : فیپا
- یادداشت : کتابنامه به صورت زیرنویس
- موضوع : خسارت تأخیر تأدیه (فقه)
- موضوع : *Late payment damages (Islamic law)
- موضوع : خسارت تأخیر تأدیه -- ایران
- موضوع : *Late payment damages -- Iran
- شناسه افزوده : کارگروه پژوهش‌ها و کارشناسی‌های نظام پولی و مالی اسلامی
- شناسه افزوده : بنیاد فرهنگ و اندیشه انقلاب اسلامی
- رده بندی کنگره : BP۱۸۹/۶
- رده بندی دیویی : ۲۹۷/۳۶
- شماره کتابشناسی ملی : ۷۵۸۴۲۸۰
- وضعیت رکورد : فیپا

بررسی فقهی و حقوقی جرمه تأخیر

مؤلف محمد رضا مالک

به سفارش کارگروه پژوهش‌ها و کارشناسی‌های نظام پولی و مالی اسلامی

شمارگان ۲۰۰ نسخه

ناشر رسم وفا

تاریخ نشر اردیبهشت ۱۴۰۰

شابک ۹۷۸-۶۲۲-۹۸۱۰۶۰-۰

قیمت ۴۰۰۰ ریال

با اشراف بنیاد فرهنگ و آگاهی‌های اسلامی

بنیاد فرهنگ و آگاهی‌های اسلامی

www.ketab.ir

فهرست مطالب

۹	پیشگفتار.....
۱۱	چکیده.....
۱۳	مقدمه.....
۱۳	تبیین موضوع تحقیق.....
۱۵	هدف تحقیق.....
۱۵	اهمیت و ضرورت تحقیق.....
۱۶	روش تحقیق.....
۱۶	ساختار تحقیق.....
۱۹	فصل اول: «خسارت تأخیر تأدیه».....
۲۱	پیشینه خسارت تأخیر تأدیه در ایران.....
۲۲	بعضی قوانین مربوط به «خسارت تأخیر تأدیه» در قبل از انقلاب.....
۲۶	«خسارت تأخیر تأدیه» پس از انقلاب اسلامی.....
۲۸	بررسی مشروعیت «خسارت تأخیر تأدیه».....
۲۹	استدلال‌های موافقان خسارت تأخیر تأدیه.....
۳۱	بررسی و نقد.....
۳۲	ادعای تفاوت «خسارت تأخیر تأدیه» با ربا.....
۳۴	بررسی و نقد.....
۳۷	استناد به ادله ضمان قهری.....
۳۷	بررسی موجبات ضمان در تأخیر تأدیه وام‌ها.....
۳۸	غصب.....
۴۴	مباشرت در اتلاف.....
۴۸	تسبیب.....

۵۲.....	تأکید شورای نگهبان بر حرمت «خسارت تأخیر تأدیه»
۵۵.....	نتیجه گیری
۵۷.....	فصل دوم: «وجه التزام»
۵۹.....	پیشینه وجه التزام در قوانین کشور
۶۲.....	موافقت شورای نگهبان با دریافت جرمه تأخیر در قالب وجه التزام
۶۵.....	نکاتی درباره اظهار نظر شورای نگهبان
۶۸.....	تعیین وجه التزام برای تأخیر تأدیه در وجوه نقد
۷۲.....	نقد نظرات موافقان وجه التزام
۷۳.....	نظر اول
۷۴.....	نقد و بررسی
۷۶.....	نظر دوم
۷۷.....	نقد و بررسی
۸۰.....	نظر سوم
۸۱.....	نقد و بررسی
۸۵.....	حرمت «ربای تأخیر تأدیه»
۹۰.....	ادله حرمت ربا در دین
۹۰.....	الف. آیات قرآن کریم
۹۵.....	ب. روایات
۹۷.....	نظر فقیهان شیعه درباره ربا در دین
۹۹.....	نتیجه گیری
۹۹.....	بررسی کیفیت تعیین وجه التزام
۱۰۰.....	جهت اول: تعیین درصد برای وجه التزام
۱۰۳.....	جهت دوم: مبنا قرار دادن نرخ سود تسهیلات در تعیین وجه التزام
۱۰۹.....	فصل سوم: «تعزیر مالی»
۱۱۲.....	جرمه مالی بدهکار متخلف

- ۱۱۲ ..... بحث مقدماتی: معنای تعزیر، انتخاب نوع، کیفیت اجرا و مشروعیت تعزیر مالی
- ۱۱۲ ..... یک. معنای لغوی و اصطلاحی «تعزیر»
- ۱۱۳ ..... دو. اختیارات امام و نائب او در اجرای تعزیر و تعیین اندازه آن
- ۱۱۴ ..... سه. انتخاب نوع تعزیر
- ۱۱۵ ..... چهار. مشروعیت تعزیر مالی
- ۱۱۷ ..... پنج. ادله مشروعیت تعزیر مالی
- ۱۲۹ ..... چند نکته مهم در اجرای تعزیر مالی
- ۱۲۹ ..... نکته اول: لزوم احراز عدم اعسار بدهکار بانکی
- ۱۳۰ ..... تفاوت محکومیت مالی با تعزیر مالی
- ۱۳۳ ..... نکته دوم: لزوم استقلال نهاد جریمه کننده از نظام بانکی
- ۱۳۴ ..... نکته سوم: عادلانه بودن اندازه تعزیر مالی
- ۱۳۵ ..... نکته چهارم: معیارهای دخیل در تعیین اندازه تعزیر مالی
- ۱۳۷ ..... نکته پنجم: توجه به تأثیرات تعزیر مالی
- ۱۳۷ ..... علت انتخاب روش «تعزیر مالی»
- ۱۴۲ ..... نتیجه گیری
- ۱۴۳ ..... فصل چهارم: بررسی «جریمه تأخیر» در چهار نسخه طرح بانکداری
- ۱۴۷ ..... گفتار اول. بررسی جریمه تأخیر در «طرح عملیات بانکی بدون ربا»
- ۱۵۱ ..... گفتار دوم. بررسی جریمه تأخیر در «طرح بانکداری جمهوری اسلامی ایران»
- ۱۵۹ ..... گفتار سوم: بررسی جریمه تأخیر در «طرح قانون جامع بانکداری جمهوری اسلامی ایران»
- ۱۶۵ ..... گفتار چهارم: بررسی جریمه تأخیر در «طرح بانکداری جمهوری اسلامی ایران»
- ۱۷۵ ..... پیشنهاد راه کارهای جایگزین برای جریمه تأخیر
- ۱۷۵ ..... پیشنهاد های دسته اول
- ۱۷۵ ..... راهکار اول: وجه التزام ابتدایی در قالب عقد صلح
- ۱۷۹ ..... راهکار دوم: اضافه کردن وجه التزام به سود معامله از ابتدا
- ۱۸۴ ..... راهکار سوم: دریافت وجه التزام به عنوان تعزیر مالی

پیشگفتار

در کتاب حاضر به بررسی مسئله بسیار مهم «جریمه تأخیر» می پردازد. این تحقیق در «کمیته حوزوی پژوهش ها و کارشناسی های نظام پولی و مالی اسلامی» به انجام رسیده است. اعضای کمیته شخصیت های تحصیل کرده حوزه و دانشگاه هستند و غالب ایشان سالهای طولانی در مورد بازارهای مالی اعم از بانک و بورس تحقیق و تدریس نموده و اکنون هم اشتغال دارند. این اساتید عبارت اند از:

- حجت الاسلام والمسلمین دکتر غلام علی معصومی نیا مدیر گروه اقتصاد و بانکداری اسلامی دانشگاه خوارزمی.
- حجت الاسلام والمسلمین آقای دکتر احمد علی یوسفی رئیس محترم مرکز راهبری اقتصاد مقاومتی حوزه علمیه قم و مدیر گروه اقتصاد پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی؛
- حجت الاسلام والمسلمین آقای محمد جواد عبادی متخصص اقتصاد اسلامی و فقه اقتصادی و رئیس مؤسس فقه اقتصادی طبیبان؛
- حجت الاسلام والمسلمین آقای دکتر احمد رضا صفا متخصص و پژوهشگر اقتصاد اسلامی و فقه اقتصادی؛

مؤلف کتاب در اینجا وظیفه خود می داند که از زحمات بی دریغ، همت و پشتکار و پیگیری های مداوم و راهنمایی های مدیر محترم کمیته حضرت حجت الاسلام والمسلمین آقای دکتر علی معصومی نیا تشکر نماید، همچنین از زحمات مرکز راهبری مطالعات اقتصاد مقاومتی حوزه علمیه قم و سروران عزیز و ارجمند حجج اسلام والمسلمین آقایان علی ثقفی

مسئول محترم بنیاد فرهنگ و اندیشه انقلاب اسلامی، دکتر احمد علی یوسفی ناظر محترم علمی طرح و محمد مهدی محسنی معاونت محترم اقتصاد مقاومتی بنیاد و برادر ارجمند جناب آقای گلی کانی دبیر محترم معاونت اقتصاد مقاومتی بنیاد، تشکر ویژه نمایم.

محمد رضا مالک